OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Demokratia- ja julkisoikeusosasto
EU-oikeus ja tietosuoja
Erityisasiantuntija Silja Kantonen

Lausunto
9.10.2024

Eduskunnan ympäristövaliokunnalle

Oikeusministeriön asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annetun lain 2 ja 10 §:n muuttamisesta (HE 89/2024 vp)

Ympäristövaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annetun lain 2 ja 10 §:n muuttamisesta. Oikeusministeriö on antanut esityksen valmisteluvaiheessa esitysluonnoksesta lausunnon, jossa on kiinnitetty huomiota esitykseen liittyviin henkilötietojen suojaa koskeviin kysymyksiin ja tiedonluovutussäännöksiin.

Lausunnossaan oikeusministeriö kiinnitti huomiota siihen, että tiedonsaantioikeus on sidottu suhteellisen väljästi pykälässä mainittujen viranomaisten tehtävien hoitamisen kannalta välttämättömiin tietoihin. Lisäksi oikeusministeriö katsoi, että ehdotettuja muutoksia lain 10 §:ään oli perusteluissa perusteltu suppeasti, eikä perusteluista ilmennyt, mitä tehtäviä varten pykälässä mainitut viranomaiset tarvitsevat tietoja tietojärjestelmästä ja minkälaiset järjestelmässä olevat tiedot voisivat olla välttämättömiä kunkin viranomaisen tehtävien hoidon kannalta. Perusteluja on tältä osin täydennetty, ja siellä on pyritty kuvaamaan tarkemmin tehtäviä, joiden hoitamisen kannalta tietojärjestelmässä olevien tietojen saaminen olisi välttämätöntä. Oikeusministeriö toteaa, että tiedonsaantioikeus jää edelleen säännös perusteisesti väljäksi ja uusien viranomaisten lisääminen laajentaa tiedonsaantioikeuksia tietojärjestelmästä. Lain 10 § on kuitenkin alun perin hyväksytty perustuslain myötävaikutuksella, eikä perus-

tuslakivaliokunnalla ollut huomautettavaa tiedonsaantioikeuden kiinnittymisestä viranomaisen tehtävien kannalta välttämättömiin tietoihin (PeVL 82/2022 vp). Oikeusministeriöllä ei näin ollen ole enemmälti lausuttavaa 10 §:ssä ehdotettavasta tiedonsaantioikeuden laajentamisesta.

Henkilötietojen suojan osalta oikeusministeriö kiinnitti lausunnossaan huomiota tarpeeseen kuvata esityksen perusteluissa yleisen tietosuoja-asetuksen liikkumavaran käyttöä. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen lausuntokäytännön mukaisesti hallituksen esityksessä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta (PeVL 26/2017 vp, s. 42, PeVL 2/2017 vp, s. 2 ja PeVL 44/2016 vp, s. 4). Kun kyse on yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamisalaan kuuluvasta henkilötietojen käsittelystä, yleistä tietosuoja-asetusta tarkentava kansallinen lainsäädäntö on mahdollista vain silloin, kun yleinen tietosuoja-asetus nimenomaisesti jättää jäsenvaltioille kansallista sääntelyliikkumavaraa. Lainsäätäjän on tällöin osoitettava, mihin yleisen tietosuoja-asetuksen artiklaan henkilötietojen käsittelyä koskevat erityissäännökset perustuvat.

Perusteluja on tältä osin täydennetty jatkovalmistelussa. Perusteluissa on asianmukaisesti tehty selkoa yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukaisesti liikkumavarasta, mutta niiden valossa jää edelleen epäselväksi, mihin 6 artiklan 1 kohdan säännöksiin nyt esitetty tiedonsaantioikeuksia koskevan sääntelyn on arvioitu perustuvan.

Oikeusministeriö kiinnitti lausunnossaan huomiota myös tarpeeseen arvioida esityksen perusteluissa tiedonsaantioikeuksien kohteena olevien tietojen mahdollista käyttötarkoituksen muuttumista sekä tähän liittyviä yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 4 kohdan mukaisten edellytysten täyttymistä. Esityksen perusteluita on tältä osin täydennetty jatkovalmistelussa. Perusteluiden mukaan tiedonsaantioikeuden kohteena olevat salassapidettävät tiedot olisivat osoitetietoja tai pysyviä rakennustunnuksia, joiden käsittelyn tarkoitus olisi rakennuksen sijainnin osoittaminen ja rakennuksen yksilöiminen järjestelmässä viranomaisten tarkoitusta varten. Perusteluiden mukaan esitettävässä sääntelyssä ei siten olisi kyse käyttötarkoitussidonnaisuudesta poikkeamisesta. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että käyttötarkoituksen muuttumista tulisi arvioida suhteessa niihin tehtäviin, joiden suorittamiseksi tietoja saava viranomainen käsittelee kyseisiä tietoja. Koska esityksen perusteluissa viitataan käyttötarkoituksen osalta ainoastaan rakennuksen sijainnin osoittamiseen ja rakennuksen yksilöimiseen järjestelmässä, jää perusteluiden valossa epäselväksi, olisiko esitettävä sääntely yleisen tietosuoja-asetuksen liikkumavaran mukaista.